KA’IDOJI A KAN ‘YAN GUDUN HIJIRA A CIKIN GIDA NA MAJALISAR DINKIN DUNIYA

NA

MAJALISAR DINKIN DUNIYA

(Guiding Principles on Internal Displacement – Hausa Translation)

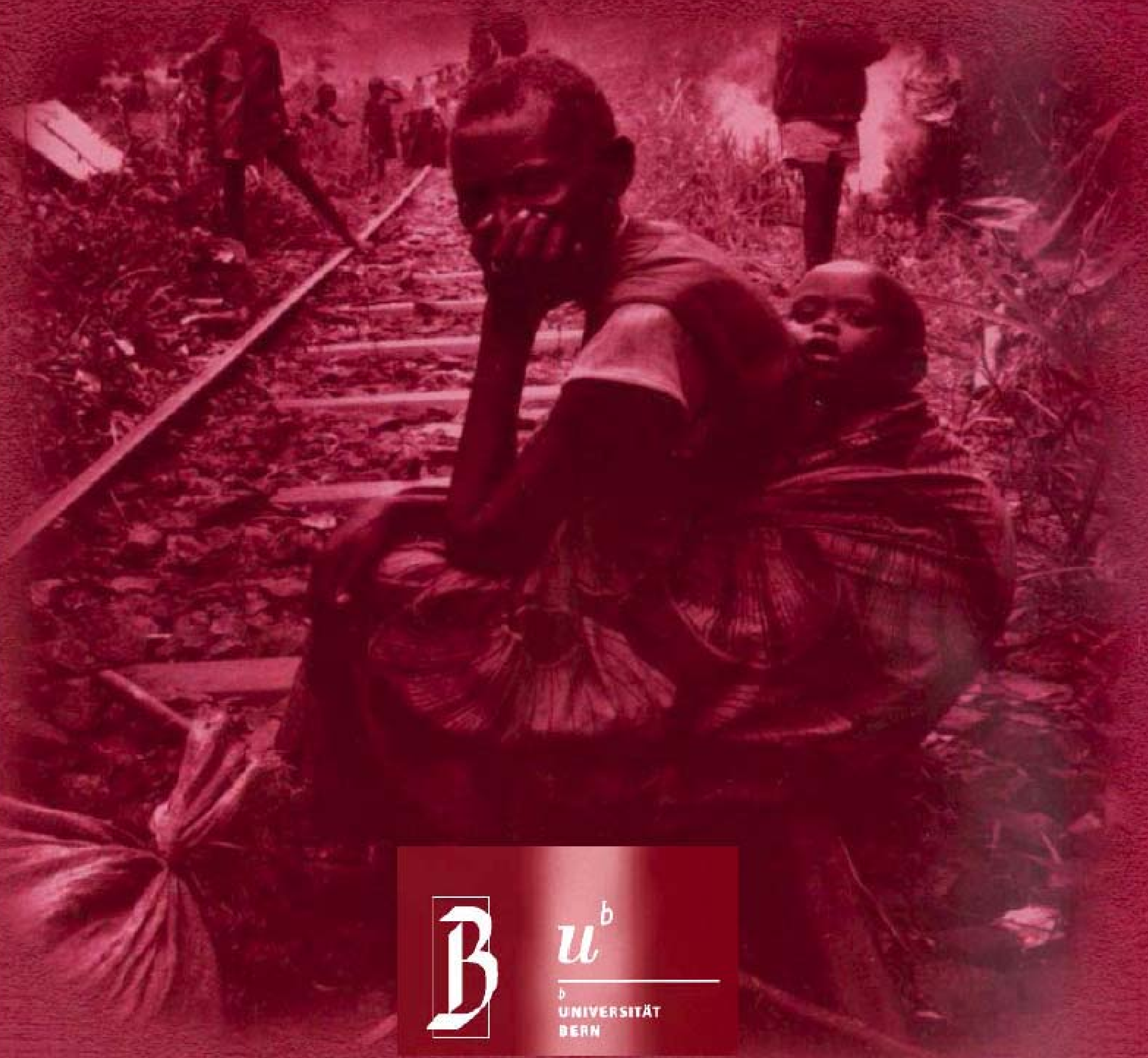

UNIVERSITÄT BERN

The Guiding Principles on Internal Displacement have been translated into over 35 languages. The English language edition is the original language in which the Principles were drafted and is the authoritative version for reference.

A copy of the Principles in English can be found at
http://www.brookings.edu/fp/projects/idp/resources/GPsEnglish.pdf

The Principles were translated into Hausa by Dr. Muhammed Tawfiq Ladan, Ahmadu Bello University, Zaria. (2005)

KA’IDOJI A KAN ‘YAN GUDUN HIJIRA A CIKIN GIDA

NA

MAJALISAR DINKIN DUNIYA

GABATARWA GA LITTAFIN {A'IDOJI A KAN MATSALAR GUDUN HIJIRA BUGU NA BIYU DAGA MATAIMAKIN SAKATARE MAI KULA DA AYYUKAN JIN {AI KUMA JAMI'I MAI KULA DA TAIMAKON GAGGAWA MISTA JAN EGELAND

A yau, kimanin mutane milyan ashirin da biyar a }as ashe kamar hamsin a duniya aka tada su daga muhallansu a cikin }asashensu ta hanyar fito-na-fito da kuma danne ha}}in mutane. Kuma wani adadin kamar wannan, ko ma fiye da haka an tarwatsa su, ko dai domin wani bala'i na }addara, ko wasu ayyukan]an Adam.

Mutanen da aka sanya gudun hijira a cikin gida daga cikin wa]anda aka tursasa ma wa suka gudu daga gidajensu, da hanyar abincinsu, a mafi yawan lokutta, su ne mutanen da aka fi shafa'a da su, a manta da su, idan aka yi la'akari da mafi yawan mutanen da aka fi shafa'a da mantawa daga cikin mutanen da ke cikin halin-}a}a-ni ka-yi a duniya.

Kamar yadda Sakatare Janar, Kofi Annan ya ce, gudun hijira a cikin gida shi ne babban mummunan abu na zamaninmu. Mutanen da aka sanya gudun hijira suna cikin mutanen da suka fi shiga halin ni'yasu a cikin 'yan Adam".

Saboda haka }o}arin kare mutanen da aka sanya gudun hijira da taimaka masu yana]aya daga cikin }alubalen da ke gaban mutanen da ke]awainiyar kula da al'umma.

A gabatawar da ya yi wa bugu na farko na littafin {a'idoji A Kan Matsalar Gudun Hijira marigayi Sergio Vieira de Mello, ya nuna }udurin yun}urin hukumomin Majalisar Dinkin Duniya, na kawo tallafi ga mutanen da suka shiga halin gudun hijira.

A matsayina na jami'i mai kula da taimako ga mutanen da suka shiga halin }a}a-ni-ka-yi, ni ma na mayar da kula da halin da mutanen da suka yi (gudun hijira) suke ciki da }arin }o}ari a kan taimakon wa]anda suka shiga halin-}a}a-ni-ka-yi tsakanin hukumomi, abin da ya fi kowane muhimmanci a wajena.

Ka'idoji A Kan Matsalar Gudun Hijira A Cikin Gida wanda aka tsara a }ar}ashin jagorancin Dokta Francis Deng, muhimmin abu ne ta wannan fanni, domin samar da tsari, da hanyar da za a sanya ido a kan yadda za a taimaka wa wa]anda aka sanya gudun hijira, da kuma yadda za a kare su.

Ina mai farin cikin gabatar da wannan]an littafi, kuma da fatar cewa zai taimaka gaya ga dukkan mutanen da suke]awainiya kan taimaka wa al'umma.

Satumba, 2004

ALHINI

Gabatarwa Ga Littafin {a'doji A Kan Matsala Daga Mataimakin Sakatare Mai Kula Da [awainiya da Al'umma Mista Sergio Viera de Mello

Jama'ar da suke]awainiya da al'umma suna }ara lura da fitinar da mutanen da aka sanya yin hijira mutane kimanin milyan ashirin suke ciki a duniya. Kodayake ha}}in kula da mutanen da aka sanya yin hijira ya fi ta'alla}a a kan gwamnatocin }asashensu da }ananan hukumomi duk da ha a yana da muhimmanci idan al'ummomin duniya suka duba suka ga hanya ma fi dacewa ta yadda za su taimaka ga }arfafa kare mutanen da aka sanya yin hijra, da kuma wa]anda suke cikin fitina. Haka kuma dole ne mu tsara shirin]awainiya da al'umma ta yadda zai }arfafa kare mutanen da aka sanya yin hijira.

Hukumar Majalisar Dinkin Duniya ta yi tsare-tsare yadda za ta sami }wa}waran taimakon cikin lokaci ga mutanen da aka sanya yin hijira a cikin }asa. Kwamitin Majalisar mai kula da mu'amala da hukumomi masu zaman kansu, ya aza mani amanar da in zama jagora a cikin Majalisar Dinkin Duniya a kan matsalolin da suka shafi mutanen da aka sanya yin hijira a cikin gida. Ni kuma a kan wannan na]auri aniyar }arfafa ikon Majalisar Dinkin Duniya gaba]ayanta, na ta yi azama a kan halin da mutanen da aka

sanya yin hijira suke, da kuma }arfafa aiki tare, da iyakance ikon kowa, da kuma bayar da cikakken goyon baya ga hukumomin da suke tallafawa.

Saboda haka na yi murna da wakilin Sakatare Janar a kan mutanen da aka sanya yin hijira ya fito da }a'idoji kan mutanen aka sanya gudun hijira. Wa]annan ka'idoji wa]anda an kafa su ne a kan dokokin da ake aiki da su a duniya a kan]awainiya da 'yancin]an Adam, za su zama jagora ga al'ummomi na duniya, da gwamnatoci, da kuma hukumoni masu]awainiya da al'umma da taimakon ci gaba, a wajen bayar da taimako, da kariya ga mutanen da aka sanya yin hijira.

Kwamitin majalisa mai kula da mu'amala da hukumomi masu zaman kansu, ya amince da littafin {a'idoji Kan Matsala, kuma ya }arfafa wa 'ya'yansa gwiwa cewa, su da dara}tocinsu, da sauran ma'aikatansu, musamman wa]anda suke aiki wajen taimaka wa 'yan gudun hijira, su yi amfani da shi domin su tabbata cewa an yi amfani da }a'idojin wajen ayyukansu a madadin mutanen da aka sanya yin hijira.

Na yi amanna cewa littafin {a'idoji Kan Matsala zai bayar da gagarumar gudummuwa a kan ilimantar da jama'a a kan bu}atun mutanen da aka sanya yin hijira, da yin yekuwa cikin mutanen da ke]awainiya da su, kuma ya taimka wa ma'aikata masu taimaka wa 'yan gudun hijira da ke bakin aiki, gano bakin zaren. Idan bu}atun kare 'yan gudun hijira, da tallafa

musu sun taso. Ita ma Gwamnati, littafin zai taimaka ma ta wajen kare mutanen ta da aka tsugunar, da kuma kula da su.

Ina fata cewa kowanne daga cikinku, zai taimaka iyakar iyawarsa domin a ya]a wannan littafi, kuma a yi aiki da shi, domin ha}a-ta-cimma-ruwa wajen kula da mutanen da aka sanya yin hijira a cikin gida.

Mista Sergio Vieira de Mello ya yi aiki a matsayin wakilin na musamman na Sakatare Janar a Ira}i, a inda suka kasha shi da bam shi da wasu ma'aikatan Majalisar Dinkin Duniya guda 21 a ranar 19/8/2003

JAWABIN GABATARWA DAGA WAKILIN SAKATARE JANAR A KAN MUTANEN DA AKA SANYA YIN HIJIRA – MISTA FRANCIS M. DENG

Al'ummomin duniya suna arangama da }asurgumin aikin tabbatar da sama wa mutanen da aka tilasta suka bar gidajensu da tsiya – tsiya, ta hanyar fito-na-fito, da cin zalin, da kuma wasu munanan abubuwa kariya, amma kuma suna zaune cikin }asashensu. A kusan kodayaushe suna fama da }uncin rashi da wahala da kuma wariya. Domin a yi maganin wannan kalubalen ne ya sanya aka rubuta {a'idoji Kan Matsalar Gudun Hijira A Cikin Gida.

Littafin ya yi nuni ga ha}}i, da damar kariya da 'yan hijira suke da su a yayin da suke cikin halin gudun hijira. Sun bayar da kariya a kan tilasta wa mutum ya bar muhallinsa, da bayar da kariya da tallafi a yayin da ake gudun hijira, kuma ya tabbatar da 'yancin komawa gida da zaunawa da kuma sajewa lami lafiya. Kodayake dai ba dokoki ne ba, duk da haka wa]annan }a'idoji sun yi kama, kuma sun yi daidai da dokokin duniya a kan ha}}i]an Adam, da dokokin]awainiya da al'umma, da dokokin da suka shafi 'yan gudun hijira.

An yi shekara da shekaru ana tsara wa]annan }a'idoji, a sakamakon ikon da Hukumar Ha}}in Dan Adam ta ba ni a shekarar 1992, kuma aka }ara masa }arfi da }udurin Hukumar da kuma na Majalisar. Da farko an umurce

ni ne da in yi nazari a kan abin da kan haifar da yin gudun hijira, da sakamakonsa, da matsayin mutanen da aka sanya gudun hijira ta fuskar dokoki na duniya, da yadda ake kulawa da bu}atunsu, a yadda dokokin da ake da su suka tsara, da kuma hanyoyin da za a }ara kare su da kuma tallafa masu.

Saboda haka, sai ya zama tsara dokoki da kuma }a'idoji, domin mutanen da aka sanya gudun hijira a cikin gida, da kuma ziyartar }asashe domin yin mu}abala da gwamnatoci da sauransu shi ne ya zama aikina. Da taimakon masana shari'a na }asahe daban-daban, na yi nazari a kan irin taimakon da dokokin duniya suka tsara a ba mutanen da aka sanya gudun hijira,na kuma rubuta "Compilation and Analysis of Legal Norms" (E/CN4/1996/52/Add.2). Binciken ya gano cewa duk da yake dokokin da ake da su sun kula da ha}}in 'yan gudun hijira, iya gwargwado, akwai wasu wuraren da basu kawo hujjojin kare su da tallafa masu ba. A kan haka,sai Hukumar da Majalisar suka bu}aci da in shirya, kuma in tsara dokoki a kan 'yan gudun hijira. Wannan shi ya haifar da littafin ka'idoji kan matsala, wanda litaffi ne da ya }unshi dokokin da ake da su a yanzu. Ya gyara zantuka masu harshen-damo,kuma ya cike gi~in da ake da shi.

Bayan na gabatar da Ka'idoji Kan Matsala ga Hukumar, a shekarar 1998, sai ita Hukumar ta yi doka ta amince da shi, da kuma }udurina na

wakilin Sakatare Janar, da in yi amfani da su a duk wata ma}abala da gwamantoci, da kuma duk wasu wa]anda ikonsu da ayyukansu suka ji~anci bu}atun ‘yan gudun hijira. Kuma Hukumar ta yi la’akari da shawarar kwamitin majalisa mai kula da mu’amala da Hukumomi masu zaman kansu, wanda ya yi na’am da ka’idojin kuma ya ba ‘ya’yansa goyon baya na su yi amfani da su tare da jami’ansu da ma’aikatansu, musamman in suna wajen aikin kula da ‘yan gudun hijira, kuma su yi aiki da su a wajen ayyukansu domin jin da]in ‘yan gudun hijira.

Ka’idojin za su zama jagora na ha}i}a ga gwamnatoci, da wasu hukumomi masu fa]a ji, da kungiyoyi, da gwamnati, da }ungiyoyi masu zaman kansu a wajen hul]arsu da ‘yan gudun hijira. Burina shi ne za a ya]a su sosai da sosai, kuma a yi aiki da su a wajen fagen bayar da tallafi.

A sakamakon bu}atar da kwamitin majalisa mai kula da Ha}}in [an Adam ya gabatar a ranar 21 ga Satumba, 2004, Sakatare Janar Kofi Annan ya na]a Farfesa Walter Kalin, wakilinsa a kan ha}}o}in ‘yan gudun hijira. Da wannan sabon mu}ami, yanzu Mista Kalim ya maye gurbin Mista Francis M.Deng wanda ya ri}e mu}amin wakilin Sakatare Janar a kan ‘yan gudun hijira da ga 1992 har zuwa 2004 a lokacin da wa’adin aikinsa ya cika.

GABATARWA – FARFAJIYA DA MAKASUDI

1. Wa]annan ka'idoji kan matsala,suna magana ne a kan mutanen da aka sanya su yin hijira a cikin gida a duk duniya. Sun yi nuni ga ha}}i da kuma dama da suka shafi kare mutane daga tilasta masu su bar muhallansu, da kare su, da tallafa masu a yayin da suke gudun hijira, da ha}}insu na komawa, ko zaunawa, da kuma sajewa.

2. A ra'ayin wa]annan }a'idoji, mutanen da aka sanya gudun hijira, su ne mutane ko }ungiyoyin mutanen da aka tilasta masu ko suka yarda su tsere, ko su bar gidajensu ko muhallansu, musamman domin su kauce wa illar fa]a, ko wani halin fitina, ko keta ha}}i ko wani bala'i na }addara, ko na]an Adam, ko kuma a sakamakonsa, amma kuma ba su }etare iyakar da aka amince ta }asa ba.

3. Wa]annan }a'idoji sun dace, kuma sun yi daidai da dokokin duniya a kan ha}}in]an Adam, da kuma dokokin]awainiya da al'umma na duniya. Suna yin jagora ga;

   i. Wakilin Sakatare Janar a kan mutanen da aka sanya yin hijira, wajen yin aikin da aka aza masa.

   ii. {asahe idan matsalar gudun hijira a cikin gida ta taso.

iii. Sauran hukumomin, da }ungiyoyi, da al'ummomi a wajen hul]arsu da mutanen da aka sanya su yin hijira, da kuma,

iv. Kungiyoyi masu hul]a da gwamnati, da }ungiyoyi masu zaman kansu a yayin da suke shawo kan matsalar gudun hijira a cikin gida.

4. A ya]a wa]annan }a'idoji iya gwargwado kuma a yi aiki da su.

SASHE NA I: MANYAN {A'IDOJI

{a'ida Ta 1:

1. Mutanen da aka tilasta wa yin hijira a cikin }asarsu, za su kasance suna da cikakken ha}}i, da yanci kamar kowa a }asarsu, daidai yadda dokokin duniya da na cikin gida suka tanada. Ba za a nuna musu bambanci ba, ta wajen moriyar ha}}i da 'yanci, domin kawai cewa an sanya su yin hijira.

2. Wa]annan }a'idoji ba su shafe laifukan da wani ya yi ba a }ar}ashin dokokin duniya, musamman dokokin da suka shafi kisan gilla, da cin zalin al'umma, da kuma laifukan ya}i.

{aida Ta 2

1. Duk wata hukuma da }ungiya da kuma gungu sauran jama'a za su bi umurnin }a'idojin nan, ko menene kuwa mu}aminsu, kuma za a zartas da su ba tare da an yi rangwame ga wani ba. Zartar da

wa]annan ka'idoji ba zai shafi mu}anin wata hukuma ko }ungiya ko kuma wasu mutane ba.

2. Ba za a]auka cewa wa]annan }a'idoji suna takura, ko rage, ko rusa dokokin wata }ungiyar kare ha}}i ta duniya, ko wata dokar]awainiya da al'umma ta duniya, ko wani ha}}i da aka bai wa wani a }ar}ashin dokokin wata }asa. Haka kuma wa]annan }a'idoji ba su shafe ha}}in a nema, kuma a samu mafakar siyasa a wasu }asashe ba.

<u>{aida Ta 3</u>

1. Hukumomin }asashe su ne ke da babban nauyi da ha}}i, na su sama wa mutanen da suka yi hijira cikin }asarsu kariya da tallafi.
2. Mutanen da suke gudun hijira a cikin }asarsu suna da 'yanci su bu}aci wa]annan hukumomi su kare su, su tallafa masu kuma ba za a hukunta su ko gana masu azaba ba domin yin haka.

<u>{aida Ta 4</u>

1. Za a zartas da wa]annan }aidoji ba tare da nuna wani bambamci ba irin na alal misali, nahiya, da launi, da jinsi,da harshe, da addini, ko a}ida, da siyasa,ko wani ra'ayi, ko }asa, ko }abila, ko matsayi, ko mu}ami, ko shekaru, ko na}asa, ko dukiya, ko haihuwa, ko a kan wani daga cikin irin wa]annan sifofin.

2. Wasu nau'in mutanen da aka sanya gudun hijira, alal misali yara, musamman }anana wa]anda ba su tare da wani babba, da mata, masu juna biyu, da mata masu }ananan yara, da matan da suke su ne masu gida, da matunen da ke da wata na}asa, to lallai za a kare su, a tallafa masu daidai irin halin da suke ciki, kuma a kula da su ta yadda za a yi la'akari da irin bu}atunsu.

SASHE NA II: KA'IDOJI N DA SUKA JIBANCI KAREWA DAGA SHIGA GUDUN HIJIRA

<u>{A'ida Ta 5</u>

Dukkan gwamnatoci da shugabannin hukumomi,na duniya lallai su darajta ha}}in da ke kansu, a }ar}ashin dokokin duniya wa]anda suka ha]a da ha}}in]an Adam, da dokokin]awainiya da al'umma, kuma su tabbatar ana darajta ha}}o}in a kowanne hali, domin a kare, kuma a guje wa yanayin da zai kai ga tura mutanen gudun hijira.

<u>{a'ida Ta 6</u>

1. Duk wani]an Adam zai kasance lallai yana da ha}}in a kare she daga tursasa masa ya bar gidansa, ko ta bar gidanta ko wani muhallinsu da suka saba zama.
2. Hanin a tursasa wa mutum ya bar muhallinsa ya ha]a da irin;

a. Idan an yi shi ne a kan a}idar wariyar al’umma,ko kawar da wata al’umma, ko wasu ayyuka irin su domin a sanya, ko rage,adadin ‘yan wata }abila ko addini ko }asa.

b. A lokacin da ake cikin ya}i sai fa idan halin da farar hula suke ciki ko wata dibarar ya}ice suka bu}aci a yi haka.

c. A sakamakon wasu manyan ayyuka na raya }asa, wa]anda ba tilas ne ba idan an yi la’akari da bu}atun al’ummar

d. A halin wani bala’i, sai fa idan kare wa]anda abin ya shafa da kula da lafiyarsu sun wajabta a tayar da su.

e. Idan an yi haka ne domin sanya mutanen yin wani gwale-gwale.

3. Kada zaman gudun hijira ya wuce tsawon lokacin da halin ya kama.

{a’ida Ta 7

1. Kafin a yanke hukunci a kan sanya mutanen yin hijira, lallai hukumar da abin ya shafa ta kai gwauro ta kai mari wajen samo yadda za a hana yin hijirar kwata-kwata, sai idan babu makawa ne sai an yi ta, to kuma sai a taka dukkan matakan da ya kamata a taka a ga cewa hijirar ta zo da sau}i kuma ba ta yi illa da yawa ba.

2. Lallai hukumomin da ke lura da wannan hijirar su tabbata cewa sun yi iyakar iyawarsu sun sama wa masu yin hijirar muhalli, kuma

su yi la’akari da kariya, da abinci, da tsafta, da lafiyar jikin mutanen, kuma su tabbata cewa mutanen da suke gida]aya ba a tarwatsa su ba.

3. Idan yin hijira ya zo ne a wani lokaci ba na halin ni’yasu ba, saboda ya}i ko wata annoba, to a tabbata an yi la’akari da wa]annan abubuwan;

a. Sai in an yi wata doka wadda ta ba hukuma izinin yin haka;

b. A yi shiri kyakkyawa domin wa]anda za su yi hijirar su sami cikakken bayani a kan dalilan yin hijirar, da kuma yadda za a yi ta, idan kuma da hali a yi masu bayani a kan biyan diyya da sabon matsugunni

c. A nemi izinin wa]anda za a tayar ba tare da an tursasa masu ba.

d. Hukumar da ke kula da shirin ta tabbata cewa ta sanya ‘yan gudun hijirar musamman ma mata a cikin harkar tsarawa, da kulawa da sabon muhallinsa.

e. Idan akwai bu}atar tabbatar da doka,to a sanya hukumar da ta dace ta yi, kuma

f. A amince da ikon yin sauye-sauye wanda zai iya shafar sake duba hukuncin da aka yanke, wanda wata hukuma mai kula da shari’a za ta iya yi.

{a'ida Ta 8

Ba za a aiwatar da shirin sake matsugunni ta hanyar da zai cuci rayuwa da mutunci da 'yanci da kuma kariyar wa]anda abin ya shafa ba.

{a'ida Ta 9

Hukuma na da wani nauyi na musamman na ta }are sake wa 'yan }asa da }ananan }abilu da talakawa da makiyaya da sauran mutanen da suke da wata ala}a ta musamman da filayensu mutsugunni.

SASHE NA III:
KA'IDOJIN DA SUKA SHAFI TSARO A YAYIN SAUYA MATSUGUNNI

{a'ida Ta 10

1. Duk wani]an Adam yana da 'yanci na hala}-mala} a kan rayuwa, wanda kuma tilas hukuma ta kare masa. Babu wanda za a kashe siddan, walau shi namiji ne ko mace. Za a kare mutanen da aka sanya yin hijira cikin }asa daga;

   a. Kisan kawo-wu}a
   b. Kisan gilla
   c. Kisa ba tare da shari'a ba, da kuma
   d. |atar da mutum, wanda ya ha]a da sacewa, ko sayawa ba tare da izini ba, da firgitarwa da kuma kashewa.

   An hana a tsorata mutum a kan wa]annan abubuwa, kamar yadda aka hana a tunzura mutum a kansu.

2. Kai hari ko jawo wata fitina a kan mutanen da aka sanya yin hijira wa]anda ba su da hannu a cikin rigimar, ko kuma ba su cikinta haramun ne kwata-kwata. Za a kare mutanen da suka yi hijira a cikin }asarsu musamman daga;

a. Kai masu hari kai tsaye ko ta salon kan-mai-uwa-da-wabi, ko jawo masu wata fitina, wadda ta ha]a da ke~e wani yanki inda aka amince a kai wa farar hula farmaki.

b. Yi masu kiwon tsawo domin a yi galaba a kansu.

c. A yi amfani da su a kare wasu kayan ya}i ko domin a yi ya}i ko domin a hana a kawo ya}i.

d. A kai masu hari a sansaninsu ko matsugunninsu.

<u>{a'ida Ta 11</u>

1. Kowane]an Adam yana da ha}}i ga martaba, da kamala ta jiki, da ta }wa}walwa da kuma ta mutunci

2. Za a kare mutanen da aka sanya gudun hijira ko an }untata masu 'yancinsu ko ba a }untata ba daga;

a. Fya]e, da azabtarwa da }eta da }as}antarwa ko wula}antarwa ko horaswa ko wasu zantukan ~atanci kamar wasu zalunci da suka shafi wani jinsi, ko tilastawa yin karuwanci da duk wani irin cin zarafi.

b. Bauta ko duk wani nau'in bauta na zamani irinsu, sayarwa a aura, da cin zalin, ta yin fasadi, ko tilasta wa yara }anana yin aiki, da kuma,

c. Wasu fitinu domin a sanya tsoro a zukatan mutanen da suka yi hijira.

Lallai a haramta tsoratawa, ko zugawa domin a aikata wa]ancan abubuwa da aka zayyana.

{a'ida ta 12

1. Kowane]an Adam yana da ha}}i ga 'yanci da kuma tsaron lafiyarsa. Babu mutumin da za a kama haka zi}au, ko kuma a kulle.
2. Domin a tabbatar da wannan 'yanci ga mutanen da aka sanya yin hijira cikin gida, to ba za a kulle su ko killace su, a sansani ba. Idan har wata lalura ta sanya tilas sai an yi wannan kullen ko killacewar, to ba za ta wuce daidai lokacin da lalurar ta haifar ba.
3. Lallai a kare mutanen da aka sanya hijira a cikin gida, daga kamu na babu gaira babu dalili, da tsarewa a sakamakon watsa su.
4. Babu dalilin da zai sanya a mayar da mutumin da aka sanya gudun hijira ya zama ganima.

{a'ida Ta 13

1. Babu wani dalilin da zai sanya a mayar da yaran da aka sanya gudun hijira su zama maya}a, ko a bu}ace su, ko kuma a amince da su shiga wani fito-na-fito.
2. Lallai a kare mutanen da aka sanya gudun hijira ta kowane hali, kada a zalunce su ta nuna masu bambanci wajen]aukar jama'a yin aikin soja, saboda cewa an raba su da muhallinsu. Kuma ma a haramta duk wani nuna zalunci, ko wala}anci, ko wani abu na }as}antawa wanda zai sanya a shiga aikin sojan, ko kuma a hukunta wanda ya }i shiga.

{a'ida Ta 14

1. Dukkan wani mutumin da aka sanya gudun hijira, a cikin }asa yana da 'yanci na ya saki jikinsa ya wataya, da kuma iko ya za~i inda yake so ya zauna ko take so ta zauna.
2. Musamman ma, mutanen da aka sanya yin hijira a cikin }asa suna da 'yancin da su yi tafiye – tafiyensu gabansu ga]i a cikin sansani da wajensa, ko kuma a wajen sauran matsugunni.

{a'ida Ta 15

Mutanen da aka sanya gudun hijira a cikin }asa suna da;

a. 'yancin su nemi mafaka a wani ~angare na }asar.
b. 'yancin su bar }asarsu

c. ‘yancin su nemi su yi gudun hijira zuwa a wata }asa, da kuma;
d. ‘yancin a kare su kada a hana su, su dawo sansani, kuma kada a tilasta su zama a wurin da rayuwarsu da kariyarsu da ‘yancinsu ko lafiyarsu za su tawaya.

{a’ida Ta 16

1. Dukkan mutanen da aka sanya su yin hijira suna da ‘yancin su san halin da ‘yan uwansu da suka ~ace suke ciki, kuma su san inda suke.
2. Lallai hukuma ta tabbata cewa ta san halin da mutanen da suka ~ace daga cikin ‘yan gudun hijira suke,kuma ta san inda suke, ta sanar a kan wa]anda suka ~ace, kuma ta yi aiki kafa]a da kafa]a da }ungiyoyi na duniya da suke wannan aiki. Lallai ta sanar wa]an uwansa na kusa-kusa duk wani ci-gaba da aka samu a kan binciken,da sakamakonsa.
3. Lallai hukumar da abin ya shafa ta ga cewa ta amso gawar mamaci, kuma ta tantance cewa shi ne, kuma ta tabbatar cewa ba ta bari ta zuganyo ko ta ~al~alce ba kuma ta ga cewa an kai wa]an uwan gawar, ko kuma a binne ta cikin girmamawa.
4. A kare ma}abartar wa]anda suka yi gudun hijira a cikin gida, kuma a girmama ta ala kulli halin, wa]anda aka sanya yin gudun hijira a cikin gida, suna da ‘yancin su ziyarci }aburburan ‘yan uwansu da suka rasu.

{a’ida Ta 17

1. Kowane]an Adam yana da ‘yancin ya yi rayuwa a cikin al’ummarsa.
2. Domin a tabbatar da wannan ‘yancin ga mutanen da aka sanya yin gudun hijira, to a tabbata cewa dukkan wasu ‘yan uwa da suke so su zauna tare a }yale su su yi hakan.
3. A yi gaggawar sake ha]a ‘yan uwan da tarwatsawa ta raba su. A yi dukkan abin da ya dace a sake ha]a wa]annan ‘yan uwa wuri]aya, musamman idan abin ya shafi }ananan yara. Hukumar da abin ya shafa lallai ta taimaka wajen binciken da ‘yan uwa suke yi, kuma ta }arfafa wa }ungiyoyi masu zaman kansu masu]awainiya a kan ha]a ‘yan uwa, kuma ta yi aiki da su.
4. ‘Yan uwa daga cikin masu gudun hijira na cikin gida, wa]anda aka takura masu ‘yancinsu ta hanyar kullewa, ko karewa su ma suna da ‘yancin su zauna tare.

{a’ida Ta 18

1. Dukkan mutanen da aka sanya yin hijira a cikin }asa, suna da ‘yancin su rayu, rayuwa mai ma’ana.
2. A}alla, kuma,ba tare da, la’akari da halin da ake ciki ba, kuma ba tare da nuna wani bambanci ba, lallai hukumar da abin ya shafa ta sama

wa mutanen da suka yi hijira a cikin gida da wa]annan abubuwa, kuma ta tabbata cewa suna iya isa garesu;

a. Abinci da ruwa
b. Kariya da muhalli
c. Magunguna da tsaftar muhalli

3. A yi }wazo na musamman domin a ga cewa mata sun yi ruwa sun yi tsaki a wajen tsarawa, da raba wa]annan muhimman kayayyaki.

{a'ida Ta 19

1. Dukkan mutanen da aka sanya yin hijira a cikin }asa, wa]anda suka ji rauni ko suke rashin lafiya, da kuma duk wa]anda suke da wata na}asa za su sami magani da kulawar da suke bu}ata cif-cif, kuma ba tare da jin kiri ba, ba kuma za a nuna masu wani bambanci ba. Idan ya ma zama dole mutanen da aka sanya yin hijira a cikin }asa suna iya ganawa da masana ilimin }wa}walwa da na damuwa.
2. Za a ba bu}atun mata kan kiwon lafiya kulawa ta musamman, wadda za ta ha]a da ganawa da mata masu kula da marasa lafiya, kamar masu kula da masu juna biyu, da kuma masu kula da matan da aka yi wa fya]e da sauran cin zarafi irinsu.

3. Za a bayar da hankali sosai ga kare ya]uwar cututtuka wa]anda ake]auka, a ciki kuwa har da cutar }anjamau a cikin mutanen da suka yi hijirar.

{a'ida Ta 20

1. Duk wani]an Adam yana da ha}}in a ba shi mutuncinsa na]an Adam.
2. Domin a tabbatar da haka, ga mutanen da aka sanya yin hijira, hukumar da abin ya shafa za ta ba su dukkan takardun da ake bu}ata domin jin da]in rayuwarsu da kuma yin ayyukansu na halal, kamar su fasgo, da takardun sheda, da satifiket na haihuwa, da na aure. Musamman ita hukumar za ta tallafa a bayar da sababbin takardun, ko a musanya wa]anda suka ~ace a yayin }aura, ba tare da an sanya masu wasu sharu]]a na babu gaira babu dalili ba, alal misali kamar a ce mutum ya koma masaukinsa na da, domin ya amshi wa]annan takardun a can.
3. Mata da Maza suna da 'yanci iri]aya domin kar~ar wa]annan muhiman takardu, kuma suna da 'yancin a ba su wa]annan takardu da sunansu.

{a'ida Ta 21

1. Babu wanda za a raba da kayansa da kuma abin da ya mallaka haka nan zi}au.
2. Za a kare dukkan kaya, da dukiyar da wa]anda suka yi hijira cikin gida suka mallaka ta kowane hali, musamman daga wa]anna abubuwa;
   a. |atawa
   b. Lalatawa, kai tsaye ko a fakaice ko ta wasu hanyoyin fitina
   c. A yi amfani da su a kare wani farmakin sojoji ko wata manufa.
   d. A mayar da su abin]aukar fansa, da kuma.
   e. A lalata su ko a]aunata su, domin ya zama horaswa.
3. Ba za a lalata ko a rarrabe ko a mallaka ko kuma a yi amfani da dukiya, ko kayayyakin da 'yan gudun hijira na cikin gida suka gudu suka bari ba.

<u>{a'ida Ta 22</u>

1. Ba za a nuna wa 'yan gudun hijira na cikin gida wnai bambanci ba wajen cin moriyar wa]annan abubuwa ko suna zaune a sansani ko kuwa a'a domin kurum an tarwatsa su. Ga abubuawan;
   a. Ha}}i na 'yancin tunani da imani da za~en addini, ko a}ida da ra'ayi da furta jawabi.

b. Ha}}i na neman hanyoyin samun aiki, da kuma yin aiki domin ku]i.

c. Ha}}i na yin hul]a gaba-ga]i, kuma ya yi cuku-cuku a cikin harkokin al’umma.

d. Ha}}in yin za~e, da kuma’yancin shiga harkokin gwamnati, da na al’umma, wanda ya ha]a da ha}}in samun damar yin hakan, da kuma

e. Ha}}in su yi magana a cikin hausar da suke ji.

{a’ida Ta 23

1. Kowane]an Adam yana da ha}}in yin ilimi.

2. Domin a tabbatar da cewa mutanen da suka yi hijira a cikin gida suna amfana da wannan ha}}i, lallai hukumar da abin ya shafa ta tabbata cewa wa]annan mutane, musamman ma ‘ya’yan wa]anda aka tsugunar sun yi ilimi, wanda kuma lallai ya zama kyauta kuma tilas, a firamare, kuma lallai ilimin ya kula da al’adunsu da harshensu da kuma addini.

3. A yi yun}uri na musamman domin a ga cewa mata da ‘yan mata sun shiga ana damawa da su a harkar ilimi.

4. A ilimantar da mutanen da aka sanya gudun hijira a cikin gida kuma a sama masu hanyoyin yin sana’o’i, musamman ma matasan

da mata, walau ko suna zaune ne a sansani, ko kuma a wani waje, da zarar damar yin hakan ta samu.

SASHE NA IV:
{A'IDOJI DA SUKA SHAFI TALLAFAWA

{a'ida ta 24

1. Za a bayar da duk wani taimako kamar yadda zumuncin 'yan uwantaka, da rashin nuna son kai, da rashin nuna bambanci suka tanada.
2. Ba za a hana mutanen da aka sanya gudun hijira a cikin gida tallafi ba, musamman domin bambancin siyasa, ko na ya}i.

{a'ida Ta 25

1. Hukumomin }asahe su ne ke da babban nauyi, da ha}}i, na bayar da tallafi ga mutanen da aka sanya su gudun hijira.
2. Kungiyoyin]awainiya da al'umma, da wasu ma'aikata da abin ya shafa, suna da ikon su taimaka wa wa]anda suka yi hijira. Kada a]auki irin wannan taimako a matsayin hamayya ko shisshigi a cikin harkokin gwamnati, a a, a amshe shi da zuciya]aya. Kada a hana masu son su tallafa yi musamman idan hukumomin da ya kamata su yi ko dai ba su iyawa, ko ba su son su bayar da tallafin da ake bu}ata.
3. Lallai hukumomin da abin ya shafa su bayar da dama kuma su }yale a kai tallafa jin }ai cikin sauki, kuma su ba mutanen da ke aikin bayar

da irin wannan taimako, da halin kai wa ga mutanen da aka tsugunnar.

{a'da Ta 26

Lallai a mutunta, kuma a kare mutanen da ke]awainiya kan taimaka wa jama'a, da kayan safararsu da abin da suka]auka. Kada a kuskura a kai masu farmaki ko a sanya su a cikin wata fitina.

{a'ida Ta 27

1. Lallai }ungiyoyin da ke]awainiya da al'umma na duniya, da sauran ma'aikata da abin ya shafa, su sanya ido sosai a kan tsaron lafiyar mutanen da aka tsugunar, da kuma kula da ha}}insu, idan suna bayar da taimakon. Lallai wa]annan }ungiyoyi da ma'aikata su bi }a'idojin dokoki na duniya, da kuma tsarin tarbiyya mai kyau.
2. Wannan babi da ya gabata ba tarna}i ne ba ga tallafin kariya da manyan }ungiyoyi na duniya, wadanda aka nema da su yi wannan aiki za su bayar.

SASHE NA V:
KA'IDOJI DA SUKA SHAFI KOMAWA DA ZAUNARWA DA KUMA SAJEWA

{a'ida Ta 28

1. Hukumomin da suka isa ne, suke da iko da ha}}in su zayyana }a'idoji ko sharu]]a, kuma su yi tanadi wanda zai ba masu gudun hijira a cikin gida damar su dawo gidajensu ko inda suka saba zama don }ashin

kansu, cikin kwanciyar hankali, kuma cikin mutunci, ko kuma su zauna wani wuri a cikin }asar domin ra]in kansu. Lallai wa]annan hukumomi su taimaka su ga cewa mutanen da suka yi hijirar sun saje, ko an zaunar da su.

2. A yi }o}ari na musamman a tabbatar da cewa mutanen da suka yi hijirar sun shiga gadan-gadan cikin shirin tsarawa, da tafiyar da shirin saukar da su, da sajewarsu.

{a'ida Ta 29

1. Ba za a nuna wa mutanen da suka yi hijira a cikin }asa suka dawo gidajensu, ko gidajen da suka saba zama, ko wa]anda suka zauna a wani sashe na }asa, wani bambanci ba, domin kawai cewa an sanya su yin hijira. Suna da 'yancin su shiga harkokin al'umma ta kowacce fuska gaba-ga]i, kuma su ma su dama a yi da su.

2. Hukumomin da ke da iko ne ke da ha}}i da nauyi iya gwargwado na su taimaka wa wa]anda suka dawo, ko aka tsugunar daga cikin mutanen da suka yi hijira a cikin gida, su gano kayayyakinsu, da dukiyoyinsu, wa]anda suka bari da suka gudu, ko wa]anda aka }wace masu a yayin da aka tarwatsa su. Idan gano wa]annan kayayyaki da dukiyoyi ba zai yiwu ba, to hukumomin da ke da iko su taimaka wa

wa]annan mutane domin su sami diyyar da ta dace, ko dai wani abu mai kama da wannan.

<u>{a'ida Ta 30</u>

Lallai hukumomin da abin ya shafa su ba kungioyi masu yin]awainiya na duniya, da sauran mataimakan da suka dace, damar tafiyar da nauyin da ke kansu, kuma su tallafa masu su sami ganawa da 'yan gudun hijirar na cikin gida, domin su taimaka masu su dawo, su sake zama, kuma su saje.

Dr. M.T. Ladan And
Adamu I. Malumfashi
A.B.U., Zaria
(Translator)